

s231(13) 0-1b 1b *K34/12*
AM/8/12 *Mahloana, A.J.*
cattle and animal husbandry on Carlswake.
Domestic animals

1. Dikgomo tše di tsebegago ke tše di khwinana le tše di swana tša manaka a matelele, tša theletše di nnyenyane, tša go sebē le maswana a mantši. Di diretšwe go goga merwalo le go dirwa makaba. Lekaba ke kgomo ya pholo e e fagotšwego, ye e namelwago, ba e phutše nko ba e tsentsha sehala-nko. Sehala-nko ke lodi la ho hotlhwa la tsentshwa mo nkong, ke lona le ba bušang kgomo ka lona gore e se ke ya ya kwa le kwa, e tšee tsela fela. Dikgomo di ile ka mebalabala ya tšona; gona le tše swana, ye tona ke ye ntšho; ye khwinana, ye tona ke ye khunong, ye kgwana, ye tona ye kgwadi, ye kotšwana, ye tona ke ye kwebu, ye talana, ye tona ke ye tala, ye thamagana, ye tona ke ye thamaga, ye tona ke ye titsana, ye tona ke ye titša, ye phaswana, ye tona ke ye phaswa, ye thsungwana, ye tona ke ye tshumo, ye tshetlhana, ye tona ke ye tshetlha, ye nalana, ye tona ke ye nala, ye tsothwana, ye tona ke ye tsothwa. Kolôlô kotšwana ya thaba mmamokala a mafsika. Tala ya bommadibere, o se bone thola boreledi teng go ya baba. Khwinana a bo-mmalefsika, tsiba sa gago ke lewa, re tla tšhabela maponong, makgoweng re ka se ye. Tsôkôtle forotlha molomo, sa makhura o jeleng, ke lle nhlwadi makhura. Phaswa a bo naila, o na naila o ya kae, Boroka go ntšwe, Boroka ba bo pula.

2. Mebala ka moka e lokile ga o na oo befileng. Ba di lesa di lala šaka le tee, ga go na šaka la tšeddi khwinana le la tše di swana. Ke gona mo go tšwago dikgomo tša mebala-bala e mentši. Pholo ye kgwadi goba pogo ye kgwadi, ke yona pogo ya šaka leo e le tee fela, ga gona gore e lale le tše di kgwana fela, e tla tlhokā tše swana, tše tshetlhana le tše dingwe tše di bjalo. Dikgomo tša rena re di tshwaya ka thipa, bangwe ba di pharola ditsebe, bangwe ba di tshwaya tlhako ya phala, bangwe ba di poma tsebe e nngwe ba lesa e nngwe, bangwe ba dira dilwana tše e reng ke mašobana dithatana tša dijoko, bangwe ba phula mašoba a mabedi ka tsebeng ye tee, bangwe ba di fonoka ditsebe tše ka moka ya šala e le mašobana a ditsebe fela.

/Yo mongwe.....

Yo mongwe le yo mongwe o na le leswayo la gage, ga ba swae ka go swana. Ka fao ge kgomo e timeletse šakeng le lengwe e tsebja ka leswao. Ge kgomo e timetse ya fetša lebaka le letelele mo mothong, a se ka a bona motho wa go ithiba a ba a e tshwaya, benye ba yona ba tla ba humana e tshwailwe, ge ba e nyaka, motshwai o tla fiwa molato wa gore a lefe ka kgomo tše pedi. Letshwayo ke pontšho ya gore ke ya gage, ka go rialo o tla be a ye utswitse. Moja tsongwana ya bo motho, o lefa ka noni yabo.

3. Ke gore ge motho a utswitse sesenyane o lefa ka se segolo. Ge dikgomo tša šaka le lengwe di nywetse mosadi go le lengwe, monye a šaka leuwe o di tshwaya leswayo la gage. Sebarakise kokwane tša mabala bothithu, seapara mokgophana, mokgophana mokgorōrō. Mangako a mothemela, tsela di mo thametse ka gohle, ga a na bogadi, ga a na gabo. Tlha tlha phokeng, motho wa mokgoši wa mosegare. Dikgomo ke tša monna, nkare ke tša banna, Ge monna a hwile a na le dikgomo e šala di lotwa ke mosadi ouwe. Ge monna a na le dikgomo tše dintši, a hwa, ba tšega ye nngwe ba e bolaya, ba mo hloboša ka yona, gore a se di belaele ge a hwile, a robale boroko. Ba mmoloka ka mokgopha ola e sa leo mohwibidu, ba mo phutha ka ona. Motho yo mongwe le yo mongwe yo a phelang mo motseng, a ka no reka kgomo a e tsentsha ka šakeng la motse, ba aga šaka le le tee, fela karogano ke dikgamelo ge di tsena ka dikgorwana, ka fa go nang le kgomo tše dintši go ya kgamelo tše dintši, ka fa go nang le kgomo ye tee go ya kgamelo ye tee; bjalo, bjalo. Dikgamelo re bolela tša maswana. Lapeng la mošiwana g ga go tsene le ye tee, ba ja tšhidikwane.

4. Mabjang a mabotse a tsebegago, gore ke a ona a phulo, a go šišiša dikgomo, gore di be le mafsi a mantši, ke mphafa le mmanabile. Sehlare sa go bolaya dikgomo ke monotwane, se bipela dikgomo ge di nwele meetse, di hwe. Monotwane o mela nageng tša phišo le go ya nageng ya Bobididi. Ke sehlare se se talanyana sa mahlare a dipapetlana, se bolaya dikgomo ka bontšhi, ge se thoma go tlhōga. Basimane ba laetswa gore ba se

/ke ba ya.....

- ke ba ya mo ba se bonego se mela ge ba bolotša dikgomo. Dikgomo tša go ja mphafa di ya ikgama mafsi, kgomo ya tswetši e boya nageng e maramara e fišwa ke maswana, e šetše ye ikgama, e nyaka namane ya yona fela gore ye tle ye amuše. Bjang ba mphafa bo mela mabung a mahwibidi, sebofong le sēkhung. Bo mela ka gare ga mešo. Bo mela lehlabula fela, selemo le marega ga bo bonale, bo medišwa ke dipula tše dikgalo-kgolo tša matsoro-toro. Gagolo bo nyaka dikhwiting tša noka. Dikgomo di fula ge letšatši le se no tšwa, le thuthufetše, di tšwa bjalo ge go na le mabjang a mantši. Ge go se na mabjang, di robale nageng, ge ba feditše go buna mabele mašemong. Ge ba sa tšo fetša go buna, ba di tswalela, ka gobane mahlaka e tla be e sale a
5. matala. Dikgomo di ya nokeng mosegare o mogolo, goba mathapana letšatši le se tšhwe le subele, ge le thomile goba ka thoko ya bophirima. Di tsena tšatši le se no sobela; dipudi le dinku di tsena letšatši le se tšhwe le sobele, di tšhabišwa gore di ka tšwa ntane le sekgwakgwa. Sekgwakgwa ke bolwetši bja dinku, ntane ke bolwetši bja dipudi; re ka re di swana le dišo. Kgale kgale dikgomo di be di ya merakeng, di dišwa ke makolwane, masogana, ba be ba tshotshome ditedu ntše ba diša. Go diša e be e le ona mošomo o mogolo mo bathong ba baso. Go se na mošomo wa go šomela se sengwe sa bohlokwa. Ge ba di beya merakeng ba nyaka gore di tswale x kudu, tše di dulang gae ke tša go gamelwa bana fela. Maswana kwa morakeng ke manyanya; ba dira makuka. Lekuka ke mokgopha, o ya rokwa ya e ba moraba, ba tšhela mafsi ka go ona. Mošomo wa moraka ke go diša, le go lota dinamane, le go iša dikgomo mafulong a mabotse. Ba di tlhomola dikgōfa. Ba robala ka metlhatlhaneng ya go rulelwa ka mabjang, ba išetšwa maupi, ba ikapēšila, ge ba ka thibelelwa ke pula ba se bone tsela ya go ya gae, ba phela ka mafsi.
6. Tšatši le lengwe ba lala ba letše ntle, ba hoditše mollo wa ho hobja ke dimpja, ba holeditše tau e dikologa lešaka e bopa; e hlokile diphoofolo tša go ja nageng. Dinamane tše gī ge di ka timela ba lala ba humanwa di jelwe ke mapogo le dinkwe.

Ba nna le dimpya ruri morakeng, ba bolaya dinama tša mebutla, tša dipnuti, le tša dikgokong, ya e ba buelang ke no ke buele kwa. Maswana a bane a a elegwa. Batho ba ba nago merakeng ke diswinana, ba kgwatlhišwa ke dinama le maswana. Bašimane bao ba masogana ba a diša ba ba ba hlanola, ya e ba bagolo. Ba tla tla ba hlatlolwa ke gela e setše ba o nyala basadi kwa gae. Bašimane ba thoma go diša e sale ba bannyenyane, ba na le mengwaga e šupang, ba thoma ka go diša diputšane, ka morago dipudi, ka morago dinamane, ka morago dikgomo. Ga ba ke ba šielana ka go diša diputšane, ka morago dipudi, ka morago dinamane, ka morago dikgomo. Ga ba ke ba šielana ke go diša bašimane ba Sesotho, ba diša tšatši le lengwe le lengwe, le yo a se nago kgomo ka gabo o yo diša: seema se re: Ke yo diša kena ešo ke tšhaba boduto bja gae. Lešaka le agiwa fa pele a dintlo, la agiwa ka dithata, ba sētlha ka dithata mo di tsenago, gwa tswalelwa ke maphika. Maphika ke dithata x ba a di pheretšša go tloga fase go ya godimo. Lešaka ba no le beya

7. bjalo ka motse, ba kokotela mamapo, gore dikgomo di tswale, ge ba sa ka ba dira bjalo bafifa ba tla di hwisa matswele, ba di ya ka fase, ba di fołotšiša. Motho wa go seleka a ka se sware kgomo ya lešaka la go bewa; e ka kobana nae ya mo hlaba ka dinaka. Bakgekolo ke bona ba dumelelwago go tsena ka lešakeng, basadi ba ba sa belegang ga ba dumelelwe, gagolo ba baimana; le namane ba ka se e bone; ba a tšeelwa maloko ke bašimane ba ema ka ntle ga lešaka. Banna ga ba kgobokane ka lešakeng, ba ka no dira seemana ka ntle ga lešaka, ba se bitša gore ke kgōro, ba nna gona. Kgomo e hlabelwa mo kgorong, fela ba e hlaba ka lešakeng. Bana bona ba ka no tsena lešakeng. Yo mongwe le yo mongwe o beya pogo ye e ratwang ke yena. Ga gona yo a ka išang pōng kgomo. Ge kgomo e lemaletše, e tlohkiwa, e tlhokwa ke dipoo ka moka tša naga go se nago tefo; le gona ga yo a beang poo. Dipowana tša go se tsebalege di a fagolwa ka mphaka, madi a tšwa, ba ntšha mabšlš, ba bofa mašika ka dithapo, ba phela ka go hlatswa le go tšhela letswai; ke sona sehlare sa ntho yeo;

fa gongwe e be e tswe diboko, e hwe; ba re e bolailwe ke leswagolo.

- Dikgomo tsa go duša ga di na maesš. Di a kgwatlha. Dikgomo
8. tsa go duša ga di dule kgakala, di dula le tše dingwe, go fihlela ge di tswala. Ge e tswala kgomo e ya maramarišwa ya išwa gae ke mošimane wa lesogana, a e tsena manngwetla, ya ba ya fihla e re kgwerebetlhe ka šakeng; ya tswalela gona. Ge e maramara ke ge e kitimišwa mošimane a eta a e loka patla. Ge kgomo e patwa ke namane ba a e sekamola ka diatla, ge go se na basekamndi e be e jo hwa; ba re e bolailwe ke namane. Kgomo ge e le sereba e bolaelwa mokete goba ya lefa melato; kgomo ya sereba e no swana le pholo e ya nona. Kgomo ge e tswetše ga tee e na le mosetlho mo lenakeng, ge e tswetše gabedi e na le mesetlho ye mebedi, bjalo bjalo; ge e tswetše gararo e na le mesetlho e meraro.

- Dinamane di tswalelwa lešakeng la tšona, ga di hlakanane le dikgomo, ba tšhaba gore di ka bolawa ke lešese, ba gama kgomo ya tshadi kgatššlš, ba e rita botse, ge e le sekutwana gona ba e lesa ya amša. Sekutwane ke kgomo ye e se nago maswana, e jo dira diphophi fela tša go se tlale komiki; goba lenaka la setlale, ka gobane kgomo ye e bjalo e gamelwa lenakeng la go khwamola la kgomo ye nngwe. Dikgomo di ya mokatš di išwa ke masogana, di ya thibja, tša o beeletšwa kgole le gae, di etwa ke mošimane wa lesogana kwa pele, a letša lepatata, tša nama tša tloboka ditsebe, tša nna maseme, ba ba se nago mabelo ba šala
9. morago. Motho a o falaola mokgoši, basadi ba ntše mo di o thopa gona; motho a re: pyedi! pyedi! pyedi! pyedi!! A re: Iiu! Iiu! A di phara mokgwatho, a di phara mokgwatho, tša re sa nka tloga ke paparegile, mooti wa tšona wa pele a letša lepatata, a re: po! po! popopo! popopo! A re a sa nka tlhotla semenya, tša re sa nka mo šala nthago, ga a ka lapa a phamoga di a phamoga, di kaba tša mo gata, o swanetše go kitima a be a ntšhe lekebu, wa lebelo le sethitho ga se tswe, o ya di hlohlorela, kgomo ya tona mosela ya bokolela ya re: O! o! o! a di šiya a ba fihla mothopōng, ga a fihla mothopōng o swanetše go dikelela ka thata

le ge e le sehlare. A tšhelwa ka mekgoši, a retwa, basadi ba letša mekgolokwane, ba phepela, ba fololetša. Ba re ululululululu! Ke gona a hlahlamphedišwa dipheta. Kgomo di be di bakiwe, mongwe a re go fihlile ya gešo pele, mongwe a re go fihlile ya gešo pele, ba be tswabolane ka dipatla ba lwe. Dikgomo di be di katišwa go e tše letšatši le di ka hlagelwang ke maswena ba re ba a di thopa, motho a bethe mokgoši a di ete pele, di name di tsene ka matšetsele di šie manaba.

10. Dinaka ga di tshophiwe ke motho, gona le tša makgwatha, le tša go ya godimo tša manyokanyoke, tše dingwe ba di bitša mantš. Ge kgomo e hlaba tše dingwe e ripiwa dinaka goba ke poš, ya šala e le diripana tša dikumutu. Dikgomo di ka bolawa ke madi, di ka bolawa ke legetla, mo gongwe tša bolawa ke leoto. Bolwetši bja dikgomo bjo bo tsebegago kudu ke khukhama, bolwetši bja dipatšane. Bolwetši ba go bolaya dikgomo ga bo na sehlare ka gobane di lwala ka bontši, di hwa ka bontši, e be buelang kwa ke boele keno. Di a fela taa! Go no šala tše di šalang. Ge kgomo e robegile letšogo le a fapja ka dithatana, ba bofe ka lodi lamušu, mo gongwe e be marapo a kgotlhagane. Kgomo ge e bolawa, e hlabiwa ka lerumo, e hlabja ke motho yo a sa kitimeng le basadi wa setlhotlōlō, ge e le setlhotlōlō, madi fe gongwe a ka se tšwe, nama ya yona ya bolaiša batho mala ba tšhologa; ba swara ditsiba ka diatla. Go nyakwa motho wa tsogo le lebotse, a e hlaba ka lerumo la go lootšwa, ba e bofa, a e hlaba mo monyetsaneng, ya nama ya wa, ya re buru! Ba e tsena ba e phala phatha, fa gongwe bolaelwa, mokete, fa gongwe e le mangangahlaga, fa gongwe e robegile e sa fole, fa gongwe e sa

11. tswale e ~~xx~~ le sereba. Ge kgomo e šuhla e kitimela mabeleng a batho, le gona e ya bolawa, goba e thula batho, le gona e ya bolawa. Ge e raga, e ganwa go gangwa ga e bolawe. Ge e wele ke gona ba e ripa mogolo, ba a akarabetša madi ka sebjane ba dia bobetš. Ba bo rita, ba tšhela mmoko wa marapo. Ba apeya hlogo le dihlaqwana tša jewa ke banna kwa kgorong, bašimane ba ja dihlaqwana le šothwane, le ngati. Ba e bus gela e šetše e

- hwile ba rapane kwa le kwa, banna ba a laletšwa gore ka bošigo ba tsoge ba tlilo ja sebetse. Tša ka teng ke mohodu, ke lebetš, leswafo, ngati, sothwane, motsila, mala a magolo le mala a mannyane, se ntlhokō. Mohodu ke mokotla wa dijo. Motsila ke wa go ntšha dijo tše di tala. Ngati le sothwane ke tša gabo mohodu. Sothwane e swana le puku. Kgoši e romelwa letsogo. Mokgalabje o fiwa hlogo, ya ripiwa mo molaleng, ya išwa go Rakgolo a bana. Dihlogo ge di kokonnwe di fegwa mo mahlakung a lapa, ya ba ya eba lesome, ke pontšho ya gore monna o bolaila dipudi le dikgomo tše di ka fihlang lesomeng. Mokgopha o ya šugiwa g wa dirwa kobo ya bošego ya go aparwa. Ba pshatla mmoko wa marapo ba e fa dimpja. A mangwe marapo ba a dira dinaka tša go letša ge dikgomo di ya nokeng. Sa ntlhoko ga se jewe se a
12. latlhwa. Dikgomo di gangwa ka bošego, le mathapama fela; ka gobane ga di fiwe mabjang. Ge e le lehlabula le gona di gangwa gabedi; mariga di gangwa ga tee fela, ka bošigo, mantšiboya di ya bulelwa dinamane tša nyanya. Nama ge e hwile, kgomo e gangwa e le sekutwane. Setudi ke kgomo ya go hloka mafsi. Mafsi ga a gamilwe a išwa ka gae, ba a tšhela ka morifing gore a kgatlhē. Ge moeng a le gona o fiwa maswana ka kgamelo a nwa; a sa tšwa kgonong a phōphōma lephōko. Mosadi wa mogolele a ga a dumelwe go ja maswana a dikeke a bothata, o tuba ka lebese fela. Ba re a ka otlala ngwana a gola a tla a se ke a kgona go belegwa. Ga ba jo nna ba enwa maswana, ba gamela mōrōkōtšō ka lenakeng, ke wa bašimane a go šeba ge ba ya go o diša. Dinku ga di gamiwe maswana ba lesa dikwana tša nyanya tša ba tša gola. Dipudi di a gamiwa, ba di gamela ka thiswaneng, ge di sa tšwe maswana ba a di thetša. Letlalo la pudi le dirwa phate ya go ela goba thari ya go bopula ngwana. Matlalo a dinku a dira letata la bothitho, fela le na le dintse tše dintši tše di ka se kgonwe go bolaiwa ke motho. Dipudi di tsena kapela le dinku di tšhabišwa bolwetši bja ntane le sekgwakgwa. Di tsena tšatši le se le subele.
13. Pudi ya tona e bitšwa phoko, nku ya tona e bitšwa kgapa.

/Pudi.....

Pudi ya go se fagolwe ya go bebetletša e bitšwa phorokgotlho. Nku ge e sa fagolwa e ya thula, e kobana le batho, ge e humane motho e ya mo rusetša ka hlogo a ba a koma fase ka malomo. Motho o ya patlama ya mo namela, ya mo tsikiditla, ga a ka leka a tsoša hlogo, e tla mo thulantšha le fase, ge e tsikiditla motho, o ipopa bonkgwane, ke gore a itira yo nkeng o hwile kgale. Pudi di tswala mafatla goba ka ditharo go tee le dinku, di tswala mafahla. Ge di tswala mafahla ke ge di tswala ka dipedi; bašimane ba ja motlhana, ba o beša. Motlhana ke kobo ya go apeša ngwana wa pudi ka teng. Ge e tswala e ntšha marêgêrêgê pele; ya kgona e tswala. Pudi le nku di hlabelwa mokete, di lefa melato ge banna ba lwele tša jewa mošate, di bolaelwa baeng ba bagolo ge ba tllile le dingwetši, di dira didimo. Ge ba dira sedimo ke ge ba bona bolwetši bja motho ka pudi. Ba e nweša sehlare ya e hwa, le nku le yona ba e dira bjalo. Nama ya nku e ya nkgaga gagolo lebaka la merula, e phalwa ke ya nku. Pudi e ya tshwaiwa ka thipa e rata dihlalaoka kudu, di ya e

14. nontšha. Dihlalaoka di wa mo dihlare tša mešu, tše dikgolo. Di wa marega, di hlohlorwa ka thoka. Dinaka tša pudi di a khwamolwa tša dia dinaka. Nama ya pudi e ka dirwa seswai, seswai ke nama ya go butšwa kudu, ya ritwa ya hlakantšhwa, e jewa ke batho ba go sebe le meno. Dikgogo di hlaga le ba Thonga. Batho ba bantši, gagolo bakekolo ga ba je kgogo, ba re e ya nkgaga le bakgalabje. Kgogo e jewa ke batho ba bafsa. Makgopa a kgogo a jewa, fa gongwe ba a iše mo go rekišwago gore a rekwe, fela a na mohola o montši. Kgogo e ruelwa go hlabelwa baeng, le go bolaiwa ge motho a nyaka sesebo sa kgaufsi. Dikgogo ga di tswalelwe, di sepela ntle, di no swara ge di bolaiwa tša bolawa di sa kgotšhe ditšhila. Ka mokgwa o bjalo batho ba batala ba ila kgogo; ka gobane e ja se sengwe le se sengwe se e se humanang. Le motho ge a ija kgogo a ka ba a ila ge a bonang tše e jang, ka gobane e ja meyantle ya batho, ka morago ya swarwa ya bolawa. Dikgogo ga di gagelwe mohlaha di sepela ntle. Kolobe e bitšwa mmankgekge a boloko. Batho ba bantši

- ga ba e eje; gagolo ge a sa tswalelwe e no swana le kgogo e ja mayantle, ke phoofolo ye sa ihlomphego. Kolobe ya go se
15. hlwaelwe nama tša yona di a nkgo. Ditšhila tše e di jang di ya letlalong. Kolobe ge e bolaiwa e tetwa ka selepe mo phatleng, mala a yona a lahlwa ga a jewa. Kolobe ye tshadi e nyakelwa poo, ya e tlhoka, mong wa poo a bona mabutla-poo a kolobe ya gage. Mabutla-poo ke kolobjana ya go patela kolobe ye tona ge e fekile e tshadi. Kolobe e agelwa lesaka la dithata ya phela kateng. E ja magobe le dithšpš le megopje, dikiti, meroko ya mmidi le meroko ya mabjalwa. Kolobe e no ntšhwa ke dinawa tša seke tša butšwa, tša jo khušwa, ya tla ya tlhwa e bipetšwe; e ka se k tšee beke tše pedi e sa we. Kolobe e rekišwa kgomo ya lethole le ge e le ditonki. Dikolobjana di nyanya mmatsona ebe e šale e le lebatl, fa gongwe di ba di e bolae ge ntše di e nyanya. Kolobjana e ya rekwa ka kgogo tše pedi le ge di le tharo. Ge ba reta dimpja ba re dimpja mathalaga tše di tšereng mosadi a tlhala. Ge motho a bolelwa ka gore ke mpja ke gore o ya utswa; le gona ge a ka ekwa gore ke yena mpja a ka ba lwa. Mpja ke phoofolo nyatšegago gare ga diphoofolo ka moka tše di
16. ruilwego. E na le maina a mantši a go e senya ba re ke mološo le mosorō. Ge e tšhaba go diša e bitšwa mašiya-ge-diša. Dimpja tše dingwe di re go ntšha mmutla di kotame di khuele. Mpja e bjalo ya go khuelela mmutla, e bolawa ka thoka e sa kotame; e sare huuu! Mošimane a ere thina a tsebe nnga a ba a e tšhele fase. Mpja ge e utswa e ya bolawa ga gona molato, le kolobe le yona ge e suhla e ya bolawa. Mpja e ratelwa go tsoma le go leta gae. Mpja ya marōlō ga e nyakege e ya bolawa. Mpja le ge e ka bolawa ka thoka ya fetša matsatši a mabedi mphatšeng e ya tsoga ya tla gae. Ya humanwa hlogo e rurugile e le ka ka, e šiša. Mpja e bolawa ke batho ba sehlogo, ba e bofa ka kgōlō, ba e teta hlogo ye ka thoka. Dimpja tše dingwe di rutilwe go tšhaba, ge motho a jore "maphodisa" di iphile lešoka; ke gore ge a di ruta ntšha o swere thupa ka mehla, ga a re "maphodisa" o a di betha di tšhabe. Mpja tše dingwe di

kgona go lota motse. Dimpja ga di na mehuta e mentši, dimpja tša Sesotho ga di tsebalege ke bo mathukhwana. Ga go na phoofolo ye e ruiwago. Ba bangwe ba tle ba rue kgaka, phuti le ge e le 17. phudufudu. Phudufudu, phuti, kgaka le ge di ka ruiwa ga di tlwaele, di a tšhaba tša ya nageng. Kgaka ge e ka e tlwa tše dingwe di lla e namile e sa ile. E tla lla sekgaka ya nama ya fofa. Phudufudu le phuti le tšona ga di tlwaele, ge di ka swarwa e le tše dinnyenyane, mohla di gola di a tšhaba. Phoofolo ke phoofolo e na le moya wa phoofolo, seruiwa ke seruiwa se na le moya wa seruiwa. Se e bago sa naga ke sa naga, sa gae ke sa gae. Diphoofolo ga di ruiwe, ge re e swara re ya e bolaya ra dira sešebo. Dikatse di ruetšwe go bolaya magotlo. Bangwe ba ja katse ba re ke twaabe. Ba e bua, ba ripa mašogole hlogo, ba e šimela. Twaabe ke go timeletša leina la katse. Nkhakhane ke katse. Matebele ke bona ba ba jago katse. Katse e ja magotlo. Baeng ba Matebele ge ba tlile ba hlabelwa katse, ba e rata kudu.

MM

ENDS. 5.231

MM